

Sisäisen turvallisuuden rahasto (engl. Internal Security Fund, ISF)

ESITYS EU:N SISÄISEN TURVALLISUUDEN RAHASTON TOIMEENPANOSUUNNITELMAKSI VUOSILLE 2025-2026

Tausta

EU:n sisäisen turvallisuuden rahastolle on laadittu ohjelmakaudelle 2021–2027 rahastoa koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1149 artiklan 13 edellyttämä ohjelma. Ohjelma on strateginen asiakirja, jossa kuvataan yleisesti kansalliset tarpeet rahaston toimialalla, niitä koskevat tavoitteet, suunnitellut toimet, odotettavissa olevat tulokset ja tuloksellisuutta mittaavat indikaattorit ohjelmakauden aikana sekä suunniteltu rahoituksen jakautuminen.

Tänä vuonna ohjelmaa päivitettiin. Vuonna 2024 ohjelmaan tehdyn ohjelmakauden väliarvioinnin seurauksena rahastoa koskevan asetuksen (EU) 2021/1149 14 artiklan perusteella ohjelmaan lisättiin komission Suomelle osoittama lisärahoitus sekä tavoitteet ja toimet, joita lisärahoituksella on tarkoitus toteuttaa. Ohjelmaan lisättiin myös komission rahaston temaattisesta välineestä osoittama erityistoimirahoitus. Lisäksi ohjelmaa päivitettiin vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia, hallitusohjelmaa, keskeisiä strategioita ja toimintaohjelmia.

Euroopan komissio hyväksyi sisäisen turvallisuuden rahaston Suomen ohjelman muutoksen 17.11.2025. Valtioneuvosto on hyväksynyt ohjelmanmuutoksen 25.9.2025.

Sisäasioiden rahastoja ohjelmakaudella 2021–2027 koskevan lain (1125/2021) 5 §:n ja rahastoja koskevan valtioneuvoston asetuksen (119/2022) 3 §:n mukaan sisäministeriö valmistelee seurantakomiteaa kuultuaan ehdotuksen ohjelmaa täytäntöönpanevasi toimeenpanosuunnitelmaksi. Toimeenpanosuunnitelman avulla halutaan varmistaa rahaston ohjelman suunnitelmallinen ja vaikuttavuuteen tähtäävä toimeenpano sekä kuvata ohjelman toimeenpanon etenemistä. Toimeenpanosuunnitelma laaditaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan ja sitä päivitetään vähintään kerran vuodessa.

Toimeenpanosuunnitelma on laadittu yhteistyössä rahaston toimeenpanon kannalta oleellisten hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa, huomioiden ohjelmaan tehdyt muutokset. Toimeenpanosuunnitelman 2025–2026 luonnos on käsitelty rahaston seurantakomitean kirjallisessa menettelyssä 22.-28.8.2025. Toimeenpanosuunnitelman hyväksyy sisäministeriö.

Toimeenpanosuunnitelman keskeinen sisältö

Toimeenpanosuunnitelma sisältää kuvaukset ohjelman mukaisista avustettavista toimista, niiden keskeisistä päämääristä ja päämäärien edistämiseksi tuettavasta toiminnasta sekä toiminnan tulostavoitteista ja mittareista. Toimeenpanosuunnitelmassa annetaan myös kuvaus mahdollisista avustuksen saajista, myönnettävistä avustusosuuksista sekä muusta EU-rahoituksesta, jonka kanssa toimintaa yhteensovitetään. Lisäksi toimeenpanosuunnitelmassa voidaan määritellä toimien hakuun avaamisen aikataulu sekä tarvittaessa ohjelmaan sisältyvän rahoituksen tarkempi kohdentaminen. Toimeenpanosuunnitelman ensimmäisestä päivityksestä lähtien suunnitelma sisältää myös kuvauksen ohjelman toimeenpanon etenemisestä.

Sisäisen turvallisuuden rahaston tavoitteena on työkalujen, toimintatapojen, yhteistyön ja tilannekuvan kehittäminen rajat ylittävien rikosten torjumiseksi ja tutkimiseksi, kriisinsietokyvyn ja uusiin uhkiin varautumisen vahvistamiseksi, turvallisuutta heikentävien ilmiöiden ennaltaehkäisemiseksi sekä uhrien suojelemisen kehittämiseksi. Rahaston tuella toteutetaan mm. EU-direktiivien kansallista toimeenpanoa ja Schengen-suositusten edellyttämiä kehittämistoimenpiteitä. Rahasto jakaantuu kolmeen rahastoa koskevassa EU-asetuksessa määriteltyyn erityistavoitteeseen.

Erityistavoitteen 1 puitteissa parannetaan ja helpotetaan tietojenvaihtoa toimivaltaisten viranomaisten ja asiaankuuluvien unionin elinten ja laitosten välillä ja sisällä sekä tarvittaessa kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa. Ohjelman muutoksen myötä erityistavoitteessa 1 painotetaan tietojenvaihtoon liittyvien EU-velvoitteiden toimeenpanoa. Lisäksi ohjelmaan lisättiin temaattisen välineen mukainen erityistoimiraohitus poliisirekisterihakemistojärjestelmän toimeenpanoon. Vastaavat lisäykset tehdään toimeenpanosuunnitelmaan.

Erityistavoitteen 2 puitteissa parannetaan ja tehostetaan rajat ylittävää yhteistyötä, myös terrorismiin ja vakavaan ja järjestäytyneeseen rajat ylittävään rikollisuuteen liittyviä yhteisiä operaatioita toimivaltaisten viranomaisten välillä. Ohjelman muutoksen myötä erityistavoitteeseen lisättiin mahdollisuus rahoittaa pakotteiden toimeenpanoa. Vastaava lisäys tehdään toimeenpanosuunnitelmaan.

Erityistavoitteen 3 puitteissa tuetaan jäsenvaltioiden valmiuksien vahvistamista vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden, mm. terrorismin, kyberrikollisuuden ja radikalisoitumisen ehkäisemisessä ja torjunnassa sekä turvallisuutta uhkaavien tilanteiden, riskien ja kriisien hallinnassa. Ohjelman muutoksessa erityistavoitteeseen lisättiin tavoitteiksi CER-direktiivin toimeenpano ISF-kehikseen soveltuvin osin, jengi- ja nuorisorikollisuuden ehkäisy ja vankeusaikaisen järjestäytyneen rikollisuuden torjunta. Vastaava lisäys tehdään toimeenpanosuunnitelmaan.

Toimeenpanosuunnitelman keskeiset muutokset

Toimeenpanosuunnitelman kappaleeseen 1 Johdanto päivitetään tiedot ohjelman toimeenpanon tilanteesta ja saadusta lisärahoituksesta. Toimeenpanosuunnitelman kappale 1.5 Ohjelman erityistavoitteiden mukaisesti toteutettavat toimet ja rahoituksen kohdentaminen vuosina 2025–2026 päivitetään vastaamaan kyseisinä vuosina rahoitettavaksi suunniteltuja toimia.

Erityistavoitteeseen 1 lisätään esimerkkinä Schengen-arvioinnissa havaittujen puutteiden korjaamistoimista lainvalvontaviranomaisten keskitetyn asianhallintajärjestelmän rakentaminen. Prüm II -asetuksen toimeenpanoon liittyy mm. toimeenpanosuunnitelmaan lisätty erityistoimi EPRIS eli poliisirekisterihakemistojärjestelmän kehitys. Tietojenvaihtodirektiivin toimeenpanon varmistaminen vaaditussa aikataulussa rahoitettavien toimien avulla asetetaan tulostavoitteeksi erityistavoitteeseen 1. Lisäksi lisätään mahdolliseksi rahoitettavaksi toimeksi EUCCS, eurooppalainen yhteentoimiva laajakaistainen kommunikaatioratkaisu.

Erityistavoitteesta 2 poistetaan EMPACT-operaatioiden rahoittaminen, koska niihin rahoitus haetaan nykyään Europolista. Erityistavoitteeseen lisätään mahdollisuus rahoittaa pakotteiden kiertämisen valvontatoimia. Erityistavoitteeseen 3 tehdään rajausta, ettei CBRNE-välineistön hankintaa enää rahoiteta, koska ko. välineistön hankintaa varten on jo rahoitettu kuusi hanketta ja päivitysprosessissa tuli esiin useita muita eri viranomaisten välineistön hankintatarpeita, joihin on varattava rahoitusta

ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Erityistavoitteeseen 3 lisätään maininnat jengi- ja nuorisoriikollisuuteen liittyvien paikallisten ja ennaltaehkäisevien toimintamallien kehittämistoimista. CER-direktiivin toimeenpanoon liittyen kirjataan rahoituksen käyttömahdollisuus mm. poikkeamia koskevien menettelyjen kehittämistoimiin. Mahdollisuutta hakea operatiivista tukea laajennetaan koskemaan poliisin lisäksi kaikkia toimivaltaisia viranomaisia kaikissa erityistavoitteissa.

Suomen ohjelmaan lisättävä rahoitus

Sisäisen turvallisuuden rahaston Suomen ohjelman perusrahoitus ohjelmakauden alussa oli 36 601 756 euroa. Lisäksi ohjelmaan on saatu vuonna 2024 lisärahoitusta rahaston temaattisen välineen kautta 913 771 euroa.

Vuonna 2024 toteutetun väliarvioinnin yhteydessä komissio osoitti Suomen ohjelmaan lisärahoitusta 7 075 074 euroa sillä perusteella, että vähintään 10 % alkuperäisestä rahoitusosuudesta oli väliarviointiin mennessä haettu maksuun. Lisärahoitus on allokoitu jäsenvaltioille rahastoa koskevassa asetuksessa määriteltyjen kriteerien perusteella. Lisäksi ohjelmaan lisättiin rahaston temaattisen välineen kautta saatu poliisirekisterihakemistojärjestelmän toimeenpanoon osoitettu erityistoimirahoitus 620 000 euroa. Sisäisen turvallisuuden rahaston Suomen ohjelman kokonaisrahoitus on muutosten jälkeen 45 210 600 euroa.

Toimeenpanosuunnitelmaan 2025–2026 on sisällytetty edellä mainittu lisärahoitus.